

0/382

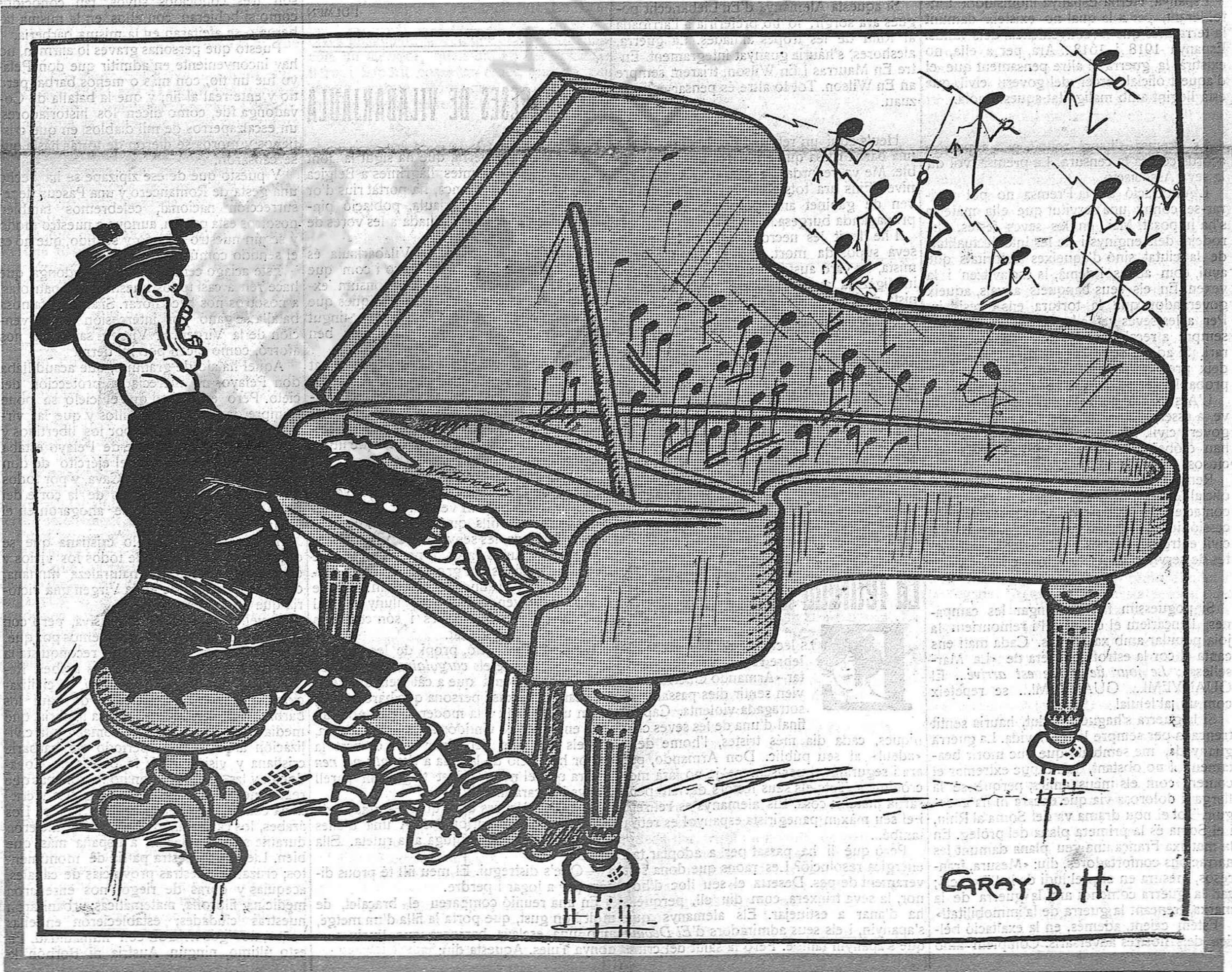
ANTONI LÓPEZ, EDITOR
 (Antiga casa I. López Bernagós)

DONARÀ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA
 AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA
 NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MIG, NÚM. 20, BOTIGA
 TELEFONO A 4115. — BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
 Fòra de Barcelona cada trimestre: ESPANYA, pessetes 1'50. — ESTRANGER, 2'50

MUSICA DE CAMERA

Una sonatina amb molts *bemoles*

Elogi del Rhin

Voldriem comentar, amb altes i càlides paraules, les noves victòries dels aliats en terres de França. Però el perill del llapiç vermell del censor ens atura, i no arriben a la punta de la ploma els entusiasmes del nostre cor.

Així, parlarem d'un altre tema. De quin?... Tenim davant dels ulls un ample mapa del teatre de la guerra, el qual mapa agafa una gran part de l'Europa occidental i central. Seguim amb la vista una mica instintivament, el curs dels rius marcats en el mapa. Aquí el Marne, allí l'Aisne, més amunt el Somme, després el Mosa i més enllà el Rhin.

I heu's aquí que la nostra mirada es detura al Rhin. Es lluny encara dels fronts de combat, però no sabem com és que aquests dies el nom del Rhin surt a cada moment a les pàgines dels periòdics. La premsa al·liada parla molt del Rhin, i en parlen especialment els diaris nordamericans.

Sens dubte, el Rhin és un gran riu, un bell riu. Ha fet cantar els poetes, i de les seves aigües blaves han sortit Deuses i fades. El Rhin exerceix sobre els esperits una atracció fortíssima. El prestigi del seu nom i de les seves llegendes àuries, fa nèixer el desig de veure'l. Per més que diguin, els pobles aliats sempre han estimat el Rhin, encara que sigui el clàssic riu germànic. Ara mateix, Le Journal, de París, acaba de publicar al costat de la capçalera, aquestes paraules: «Als anglesos sempre els ha plagut molt el passejar per les vores del Rhin...» Heu's-aquí un bell el·logi del riu famós que, segons el poeta llatí, és un riu que separa dos móns.

MOSAIC

S'ha establert la prèvia censura, integral i absoluta. Lo nacional i lo internacional serà extès en les taules de dissecció del govern civil i amputat, segons mediocres criteris personals.

Espanya, eterna Espanya inquisidora i intolerant, per a la qual no existeix damunt la terra més que la conveniència dels vàlids. Espanya 1918 i 1618... Ara, per a ella, no existirà la guerra ni altre pensament que el d'aquest oficial tercer del govern civil, que està llegint amb malignitat aquesta nota.

La premsa s'haurà reunit per a pendre acords contra la censura. La premsa vol dir la seva Associació.

L'Associació de la Premsa no pot registrar-se contra una servitut que ella mateixa s'ha imposat. Mai, en les seves festes, s'ha rodejat dels enginyers i de les intel·lectualitats de la ciutat, sinó d'aqueixes autoritats que avui, com abans i demà, la esclavitzan i la vexen. En els seus banquetes anyals, aqueix governador que la tortura ens presideix. Per a les seves vetllades remuneradores va sempre a recabar de les autoritats un honorari. Si admé aquesta subordinació, si rendeix previ acatament als futurs censors i als probables jutges ¿a què ve la protesta?

L'Associació de la Premsa de Barcelona ve a ésser, malhauradament, una secció del govern civil. Els censors, buròcrates oficials, han d'obeir. Els periodistes, buròcrates oficials, s'han de resignar.

Remei? L'alçament contra tota intervenció oficial en la nostra Associació i contra tot contacte amb les autoritats. O això, o la secessió immediata de l'Associació, la guerra civil entre periodistes de llibertat i periodistes de servitut. O Associació o clientela.

Si poguessim feriem dringar les campanes, llençaríem el crit al cel i remouríem la joia popular amb xarangués. Cada matí ens canta el cor la estrofa primera de «La Marsellesa»: *Le jour de gloire est arrivé...* El GUANYEM!... GUANYEM!... se repeteix com un jal·leluia!

Si la guerra s'hagués perdut, hauria sentit trencada per sempre la meua vida. La guerra guanyada, me semblarà que puc morir beatament. I no obstant, jo no puc extreure el content com els meus amics, perquè sé la llarga i dolorosa via que encara hi ha a seguir. Tot el nou drama va del Soma al Rhin, i el Soma és la primera plana del pròleg. En la mateixa França una veu plana damunt les narracions confortadores, diu: «Mesura, francesos, mesura en el prel·ludi de la lliberació; car la guerra comença ara, la guerra de la marxa, trencant la guerra de la immobilitat!»

Estem caient, además, en la exaltació bèlica dels nostres adversaris. Comptem amb

fruïció els presoners i medim febreros els territoris guanyats. I és de idees la nostra guerra, no ho oblidem, no pas de territoris.

—¿Què preferirieu, la França d'En Maurras o l'Alemanya d'En Liebknecht?— ens preguntava un dia el nostre Alomar en una tertúlia de l'Ateneu.

Tots, dominats pel sentimentalisme francòfil, respongueren:

—La França d'En Maurras.

Jo:

—L'Alemanya d'En Liebknecht.

Si aquesta Alemanya d'En Liebknecht pogués ara sorgir, jo ho preferiria a l'arribada al Rhin de les tropes aliades. La guerra, aleshores, s'hauria guanyat íntegrament. Entre En Maurras i En Wilson, triarem sempre an En Wilson. Tot lo altre és pensar com un zuau.

Heu's aquí un retrat d'En Lenine. Porta una barba russa que en marca un rostre noble. Me va recordar la cara de l'Angel Ganivet. Fins ara tots els seus retrats semblaven de gabinet antropomètric. Retrats de propaganda burgesa.

I he llegit les necrologies escrites per la seva suposada mort. Era un gran economista, un varó auster, un esperit rectilini, una intel·ligència ample i fonda, però un calvinista del socialisme. La justícia arribava amb la mort.

Recriminem-lo pel seu contacte amb els alemanys, però res més. Li han tornat l'honor i la saviduria. ¿Qui podrà dir la força revolucionària que ha posat en la història? Dins la guerra ell ha fet nèixer l'energia d'una república social? Per ara, al marge de la guerra, és l'únic fet transcendent que s'ha produït. No hauran mort endebades deu milions d'homes en lo polític per En Wilson i en lo social per En Lenine.

PARADOX

La retirada de don Armando

Als lectors del pobrement cèlebre revister taurino-militar «Armando Guerra», devien sentir dies passats una sotragada violenta. Cap al final d'una de les seves cròniques, cada dia més tristes, l'home deia: «adeu!» al seu públic. Don Armando, per ara i segurament per sempre, ja no farà més cròniques. Tots els seus lectors devien pensar la mateixa cosa. Els alemanys es retiren, i el seu màxim panegirista espanyol es retira també...

Però què li ha passat per a adoptar tan enèrgica resolució? Les raons que dona són verament de pes. Deserta el seu lloc d'honor, la seva trinxera, com diu ell, perquè... ha d'anar a estiuejar. Els alemanys que s'panyin, i els seus admiradors d'El Debate que s'panyin també. Però la salut del crític,

que era de ferro, segons pròpia confessió, s'ha ressentit d'aquests quatre anys d'escriure cròniques guerreres. El ferro, diu, també es romp. I la línia Hindenburg es romp, afegim nosaltres.

Fa bé don Armando penjant la ploma a la figuera, a una qualsevol de les figueres que hi deu haver al poble on ha anat a reposar. Quatre anys d'escriure cada dia que els alemanys guanyaran, i resulta ara que es retiren en tot el front...! Comprenem que el crític de El Debate hagi perdut la salut, i fins compendriem que hagués perdut la raó.

Ell prou volia fer el cor fort aquestes darreres setmanes, davant els comunicats oficials que li queien en plena cara, com una pluja de bofetades. Però no ho acabava de aconseguir. A través de les seves frases vulgaríssimes, de la seva vivor de pàgès malfiat, de les seves gràcies de tendido de sol, se li notava el tremolor del pols... I al capdevall ha hagut de renunciar a seguir escrivint, se n'ha anat a estiuejar no sabem a on.

El dia 17 de juliol comentant les primeres notícies de la última—i ben bé última—ofensiva alemanya, don Armando començava així la seva crònica:

«¡Va está aquí!... ¿Quién?... Hindenburg con sus huestes.» Però tot seguit sortí a escena En Foch, i d'aleshores ençà tot han estat tristesses per al crític... I aquest, en mig del drama, s'ha alçat de la butaca i se n'ha anat... a estiuejar.

L'acabament tragi-comic del seu ofici de crític, ja es veia venir. Ell mateix, en un moment de clarividència, havia escrit unes paraules profètiques i immortals al número d'El Debate del 22 de març d'enguany, i que deia així, textualment: «¡Gran porvenir me espera, teniendo por cabeza una calabaza!»

Tal fou la confessió del Gran Lama de la crítica germanòfila, que acaba de retirar-se.

FULMEN

LES BURGUESES DE VILABARJULA

La guerra, que ha sigut la font de tantes llàgrimes a Belgica i a França, ha portat rius d'or a Vilabarjula, població pintoresca, situada a les vores de l'Anoya.

La indústria principal de Vilabarjula és la fabricació de cargols de ferro i com que d'això la guerra n'ha exigit un consum extraordinari, les cent cinquanta fàbriques que funcionen a la perla de l'Anoya han tingut de fer una producció tan faulosa com ben pagada.

Els burgesos vilabarjaulencs s'han trobat de cop i volta rics i, naturalment, les seves dones s'han adonat de que eren senyores riques i deixant a recó les seves costums senzilles i els seus vestits modestos s'han habilitat amb lo millor de la *gente bien* que llueix a Barcelona.

Es clar que de porc i de senyor se n'ha de venir de mena, però, com que no venen miralls on s'hi puguin veure les coses ridícules quan els ulls que miren són de infelices *cargoleras*, les senyores de Vilabarjula s'inflen com unes paves i no s'adonen de que aquells anells tan grossos i aquells vestits tan enflocats i aquells berrets tan plens de ocells, ensenyen d'una hora lluny el mal gust de les seves mestresses i són com una cèdula de poll resscitat.

L'esperit d'imitació, propi de les mones, fa estragos entre els *cargolaires* vilabarjaulencs. S'han adonat que a càl senyor Pere, fabricant de teixits i persona que barceloneja, tenen un despatx a la moderna pel noi, un jove enginyer de vintidós anys i desseguida, tots els *parvenus* del diner han dedicat la millor habitació de la casa a *despatx pel nen* encara que el nen tot just tingui un parell d'anys i encara mami.

S'han fet cèlebres unes quantes frases de les donyes Tuies enriquides. A una d'elles li diuen que el seu noi juga a la ruleta. Ella respon:

—Que's distregui. El meu fill té prous diners per a jugar i perdre.

En una reunió comparen el braçalet, de molt bon gust, que porta la filla d'un metge, amb una esclava barroera que llueix una donya Tuies. Aquesta diu:

—Calli, calli, no hi ha comparació. Aquest meu costa deu duros més.

Una senyora Tuies de l'aristocràcia nova passa davant la casa d'un banquer i diu mirant despectivament la porta d'entrada:

—Quan passò davant d'una casa que no són *cargolers* me fan una llàstima!

La gent que té sentit comú a Vilabarjula i sobre tot els que gasten bon humor, han trobat amb la guerra un niu de rialles. Els inflats *cargolaires* vilabarjaulencs i, sobre tot, les grotesques mitges senyores *cargolaires*, constitueixen un arsenal inagotable per a fer-se uns bons panxons de riure.

JEPH DE JESPU

COVADONGA

S'ha a celebrar, o se està celebrant, o acaba de celebrar-se el duodécimo aniversario de la batalla de Covadonga.

Yo siempre había creído que la batalla de Covadonga era un cuento de Mariana o de Picatoste, que es como decir un cuento de Calleja. Pensaba que ni existía Covadonga, ni existía el río Deva, ni había existido don Pelayo. Todo eso imaginaba yo que eran camelos de los embusteros historiadores que se han inventado mala novela de Luis de Val, que es la desesperación de los chicos de los Institutos y que llaman historia de España.

Pero, he aquí que salen unos señores, que nos aseguran, como si lo hubieran visto, que la batalla de Covadonga no es un cuento de Perrault, y que Pelayo, Favila y Mauregato son tres conocidos suyos, tan conocidos como si bebieran con ellos en la misma taberna o se afeitaban en la misma barbería.

Puesto que personas graves lo afirman, no hay inconveniente en admitir que don Pelayo fué un tío, con más o menos barba, pero tío y ente real al fin, y que la batalla de Covadonga fué, como dicen los historiadores, un escalzaperros de mil diablos, en que cristianos y moros se dieron de tortas hasta que se cansaron.

Y puesto que de ese zipizape se ha hecho una gesta de Romancero y una Pascua de resurrección nacional, celebremos también nosotros esta pascua, aunque a nuestro modo y según nuestro criterio y sentido, que no es el sentido común o del común.

Este aciago centenario de Covadonga, que hace reír a casi todos nuestros compatriotas, a nosotros nos hace llorar. Si aquella famosa batalla se ganó por intercesión o intervención de la Virgen, la Virgen santísima nos aforró, como dicen por mi tierra.

Aquel hatajo de granujas, que acaudillaba don Pelayo, no merecía la protección del cielo. Pero está visto que el cielo se pone siempre de parte de los pillos y que las vírgenes sienten debilidad por los libertinos y los violadores. La hueste de Pelayo estaba formada por los restos del ejército de don Rodrigo, el forzador de la Cava, y por todos los sodomitas y gomorreos de la corte del último rey godo, que no se ahogaron en el Guadalete.

A esta canalla, todo lo cristiana que se quiera, pero adornada de todos los vicios y degeneraciones de la naturaleza humana, concedió graciosamente la Virgen una victoria que no merecían.

Aquella batalla, no fué decisiva, pero con ella empieza la llamada, no sabemos por qué, reconquista. Para nosotros fué reconquista la invasión de la Península por los árabes. Reconquista para la cultura y para la civilización, que habían desterrado de aquí los bárbaros. El periodo de nuestra historia, que media entre la civilización romana y la civilización árabe, es un periodo de barbarie cristiana y visigótica. Y la batalla de Covadonga y las que siguieron no fueron más que reacciones de la brutalidad visigótica y cristiana contra la superior cultura árabe. Los árabes, los calumniados árabes no le hicieron durante su dominación a España más que bien. Llenaron nuestra patria de monumentos; cruzaron nuestras provincias de canales; acequias y obras de riego; nos enseñaron medicina, filosofía, matemáticas; urbanizaron nuestras ciudades; establecieron en ellas baños; nos gobernaron con humanidad. En esto último, ningún Austria ni Borbón le

llega a Abderramán III al vuelo de la chilaba. De lo que se desprende, que la batalla de Covadonga fué una «débacle» española, fué una verdadera desgracia nacional. Si la Virgen ayudó, pues, a derrotar y a barrer los moros, es que la buena señora no entiende de política y no supo lo que se hacía. Porque aquí los que indudablemente estaban de más eran los cristianos.

ANGEL SAMBLANCAT

SONATA XV

UNA de les coses que s'ha em-pescat el Govern, per a fer-nos feliços, és que no podem dir ni escriure lo que pensem. Déu me guardi de negar que tinguin raó al pendre tal mesura, perquè mireu que n'hi han que pensen i diuen, o les diuen sense pensar-les, tals bestieses, que realment és necessari posar-los-hi un morrió. Acatem, doncs, les ordres i no pensem res per compte propi i no comentem lo de la guerra, encara que per les noves rebudes el cor ens balli d'alegria a sota la post del pit.

Però, ja que no podem parlar de lo que pensem per compte propi, parlem de lo que pensen i diuen altres, que servidor no és home que pugui estar-se aquí callant com un peix de globo o com un peix del que sigui, perquè an aquesta mena de besties l'aigua els hi ha estovat la gargamella i no poden donar ni els bons dies.

Doncs sí, he llegit un article d'En Pérez Solís que m'ha agradat d'allò més, i és natural que ténia de plaure'm, per quan en ell no fa més que dir, molt més ben dit, lo que fa temps que vos predico. Ara, que com que jo soc un burinot, no podia parlar clar, i ell que no ho és, sí pot fer-ho, i a fe que ho fa.

Diu En Pérez Solís: No inspirem confiança al poble. Cert. D'això n'està convençut tot-hom, començant per En Lerro. L'únic que fa veure que's creu que encara se'l creuen és En Marçelí Domingo, i l'únic que s'ho creu de veres és l'ex coronel Márquez, que pensa com un militar, és a dir, que no pensa gens, segons la dita d'aquell cèlebre Ricard, deixeble del diable del anglès.

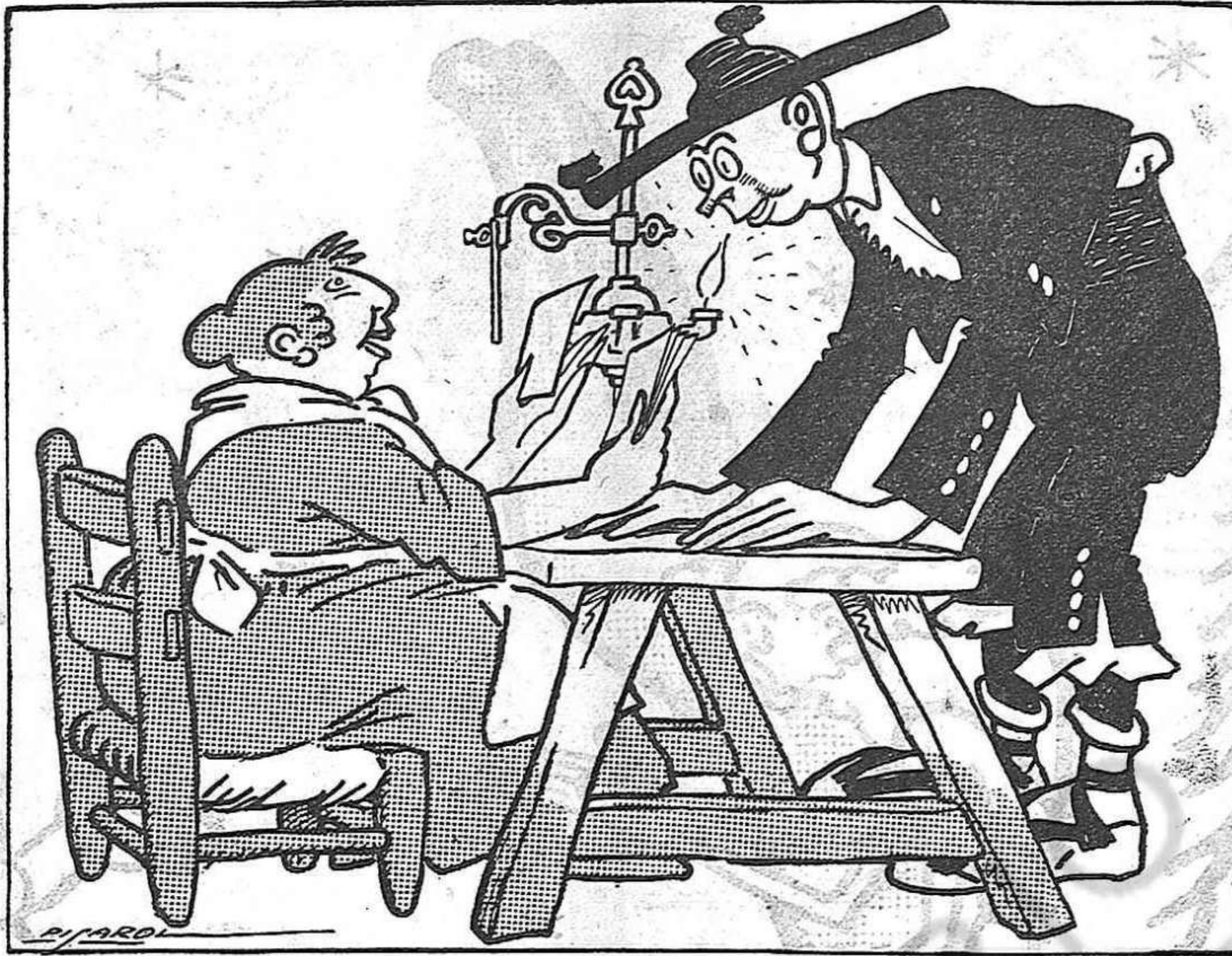
Per què no inspirem confiança al poble? Perquè això de la República i de la Revolució són romanços en aquesta terra, perquè el programa dels que tenen de portar-nos la una i fer l'altra és un programa en el qual quarantacinc anys de impotència republicana i de verbalisme radical han escrit tan sols històries lúgubres o tragicomèdies.

Com En Solís, pensem que les dues paraules Revolució i República no deurien produir el més petit temor a cap demòcrata ni socialista si fossin quelcom més que paraules buides, però sí que deuen produir-lo quan darrera d'elles no's veu més que confusió i interrogants a tots els que pensen que el progrés polític i social d'un poble no deu ésser obra d'orbs feta a palpentes, sinó un treball fet amb plà preconcebut i portat a terme serenament amb juli.

En el primer article d'En Pérez Solís se'n diuen moltes de veritats, i tótes bones; una d'elles, que vui triar perquè la he repetida cent vegades per compte propi, és que ens enganyem al creure que les multituds que acudeixen a mitings electorals o de protesta, hi van plenes d'entusiasme. No. Els mateixos que van a sentir an En Cambó aniran a escoltar an En Bergamín. Dues terceres parts dels que's recreen sentint refilar an En Vázquez Mella, se queden boca-badats sentint les promeses de República que fa l'emperador. Però després, quan s'ha acabat el castell de focs artificials, se queden tan frescos i tots plegats els diuen xerraires.

En Solís se burla bastant bé dels programes d'esquerra. Diu el propagandista socialista: Diran que les esquerres tenen un programa d'acció. Sí, realment, ne tenen un. Quin és? Maura no! i detràs la República, surant ambdós principis fundamentals sobre un tempestuós remolí de negacions sistemàtiques. Lo del Maura no! ja podem desar-ho des del març; lo de la República i la Revolució En Solís i jo ens temem que també; lo que és sí no fa la una En Márquez i porta l'altra En Domingo...

En Joanet espanyol se fa tirar les cartes

— Ai, ai! En blanc són?

— Sí, home. Aixís t'hi pots posar tu mateix lo que et convingui.

Coses més grosses diu En Pérez Solís; una d'elles, amb la qual també estem conformes, és que de les ampolles s'han de canviar les essències i no els rêtols.

Recordeu que quan se parlà d'un ministeri per a donar entrada als socialistes en el Govern, desseguida s'anuncià que En Bestièro refusava? Vos vaig dir que em semblava malament; se veu que don Oscar pensa com un servidor, quan diu als Largo Caballero i Saborit coses tan crues, que no vui repetir perquè dirieu que són inventades meves i que m'he fet de la dreta.

Bevem.

MORITZ XVIII

AL SO DE LA GUITARRA

Els ministres van reunir-se, van ficar-se al saló groc i, amb la porta ben tancada, van estar cinc hores sols. ¿Que van fé allí, tanta estona? Jo prou m'ho penso, però, no ho diré, perquè si ho deia... triqui-triqui-triqui-trom!...

Sembla que aquest any la fruita va cara que és un horror: els raims, a trenta cèntims; les figues, a vintidós; els melons verds, a pesseta; a tres rals, els préssecs bons; ara, respecte a les pinyes... triqui-triqui-triqui-trom!...

Quan En Maura es mira En Dato, ¿què pensarà don Anton? Quan En Dato es mira En Maura, ¿què li dirà a aquest el cor? Com deu riure, el primè, a voltes! Com deu murmurar, el segon! I com, entre l'un i l'altre, triqui-triqui-triqui-trom!...

Els caps-pares de l'esquerra no paren de córrer món; del Nord se'n van al Migdia, i aquí un miting i allí dos. Mes, com de bonics discursos no se'n posa l'olla al foc, el pobre poble, al sentir-los... triqui-triqui-triqui-trom!...

¿Que com és que'l sucre puja amb tot i l'immens stock que hi ha tancat als dipòsits?... Favas comptades, senyors! Pensa sols que En Sánchez Toca és el cactic d'aquest dolç, i tenint, com té, vara alta... triqui-triqui-triqui-trom!...

Si no's malmet el projecte, va a crear-se dins de poc un novíssim ministeri que del Treball durà el nom.

El nom només, entenem-nos, perquè, en un país on tot convida tant a la mandra... triqui-triqui-triqui-trom!...

Diu que'l ministre d'Hisenda s'ha posat malalt de cop. Motiu?... Res. Que l'altre dia va anà a fé arqueig del Tresor. Obre el bon senyor la caixa, regira tots els reconcs i al veure aquella misèria... triqui-triqui-triqui-trom!...

Pleguem el ram i pengem-la, abans no fem un bunyol; la guitarra està febrosa, la guitarra agafa por. Ha vist l'ull de la censura, ha ensumat el llàpiz roig i s'ha afectat tant, que... vaja... triqui-triqui-triqui-trom!...

C. GUMA

Fragment de novel·la

ERA ella una dona jove i hermosa, de cor noble i bondados, decidida i abnegada per a tota empresa; una d'aquestes dones a qui la Naturalesa ha dotat d'un valor i coratge que molts homes no posseïxen, per a les que la vida no té obstacles impossibles de vencer. Va casar-se amb un honrat jornaler, per a viure i gosar amb ell, per a compartir també amb ell totes les amargors de la vida. I d'aquesta unió sagrada va naixer el primer fill, i el segon, i el tercer. I baix la denominació de pares i esposos, consagraren des del primer dia la dolcesa de la llar. Treballaren des d'un principi per als seus fills estimats, fruit de ses entranyes, que constituïen la seva més completa esperança. La major il·lusió d'aquell honrat jornaler, va ésser l'ensenyar als seus fills el nom de «pare». I amb aquesta paraula era rebut per ells tots els dies, al retornar del treball, mentre ell omplena el rostre dels petits d'ardents i carinyosos petons.

Aixís va anar transcurrent la seva vida, en aquella llar ignorada del món...

Arribaren dies d'escassetat i de misèria... Els nois no podien guanyar-se encara un mos de pa. Els jornals no eren augmentats. Els aliments costaven un ull de la cara. I en aquella llar, trista i ignorada, va arribar-hi la fam... Les faccions hermoses de la mare revelaven una profunda tristesa, un gran pesar; passava les nits en vetlla pensant en els seus fills, en aquells sers estimats que demanaven un tros de pa.

S'aixecaren multitud de protestes al Govern per a que posés remei a tan precària

situació, i la fam anava en augment cada dia. En la pobre estança d'aquell honrat jornaler no hi entrà ni una persona caritativa; solament se rebia de tant en tant la visita d'alguna dona mig despullada, amb els peus descalços, que amb llàgrimes als ulls anava a compartir amb aquells desgraciats el dolor.

La força de la fam era imperiosa; no's podia transcórrer impassible un dia més. Totes les boques menesteroses demanaven pa. I havia que donar-los-hi aliment. Sigueren les dones, aquesta volta, les que sortiren al carrer per a protestar amb tota energia. En manifestació compacta es van juntar totes. Dolors, la muller de l'honrat jornaler (fins ara no sabiem encara el seu nom), anava al davant. Varen organitzar un miting i ella va parlar d'aquesta manera: «Companyes: Nosaltres no representem cap partit polític; no venim aquí a fer propaganda per un candidat. Demanem pa per a nosaltres i per als nostres fills. La fam ens uneix. Hi ha que acabar amb tot això, a costa de nostra vida. Aixequem les nostres queixes al Govern i alcem el braç, si és necessari, caigui qui caigui. Hem d'exigir als burgesos, als fabricants, que ens augmentin el jornal. Si no ho fan, que morin a les nostres mans, abans que nosaltres morim de fam. Lo que fan els homes ho hem de fer les dones. Endavant!» Ressonaren, estrepitosos, els aplaudiments. Milers de braços s'aixecaren amb indignació, en actitud de menaç per als culpables. Les paraules de Dolors encengueren els entusiasmes i les dones en massa assaltaren tendes i pastisseries. La revolució cundia... I va sortir la fuerza pública al carrer i va disparar contra les manifestants... En la revolta van morir algunes dones, al costat dels seus fills...

Va ésser un dia de dol per a la ciutat...

Havia crescut la indignació. El conflicte se anava agravant per moments.

Era a mitja tarde, Dolors, la muller del honrat jornaler, s'estava a casa seva amb els seus fills. El pa no arribava. Demanant, van sonar dos cops a la porta del pis. Va anar a obrir i va trobar-se front a front amb un senyor que volia parlar amb ella: era l'amo de la fàbrica on treballava el seu marit. Va mirar-lo de moment amb indignació, però va manar-li després sentar-se, desitjosa de saber a que obeïa la seva inesperada visita. Va oferir-li el fabricant certa quantitat a canvi de que ella callés, de que no prengués part en les manifestacions, doncs ella va motivar en gran part la protesta menaçant amb anar a una vaga general. Va dir-li, ademés, que faria al seu espòs encarregat de la seva fàbrica, amb un bon sou, i que d'aleshores en endavant no tindrien ja més necessitats. Vacil·là Dolors un moment davant de l'oferta, però de prompte s'aixecà indignada. No podia acceptar de cap manera lo que se li oferiria. Les seves campanyes seguirien amb les mateixes necessitats i ella seria presentada com una dona traïdora, venuda pels diners. Ella devia apurar el darrer recurs i seguir lluitant fins a aconseguir el bé de tots. Aquesta era la seva obligació, el seu deure. Animada per aquestes reflexions, refusà l'oferta del fabricant dient-li: «Marxeu d'aquesta casa, traïdor. Si vos teniu diners, nosaltres tenim honradesa. Voldrieu sortir del pas amb unes vils pessetes, mentre famílies senceres se moririen de fam. Jamai consentiré amb lo que'm proposeu». El fabricant escoltà aquestes paraules amb indignació i remordiment a la vegada. No esperava aquesta resposta de Dolors. Al temps que obria la porta per a marxar, va increpar-la amb duresa dient-li: «Està bé. Si no voleu accedir als meus oferiments, pagareu cara la vostra gosadia». En aquests precis moments penetrà en el pis el marit, que acabava de sentir aquestes darreres paraules i, fent anar al fabricant cap a dintre a l'estança amb una empenya, va dir-li amb la deguda severitat: Què passa?—Aquest miserable que venia a oferir-me unes pessetes a canvi de que desistís de la meua actitud, va respondre indignada, Dolors. Les faccions del fabricant se contragueren repentinament. Se trobava davant d'una dona inexorable, una d'aquestes dones que tenen a gran honra el compliment del seu deure.

FERMÍ PALAU CASELLAS

Aquest número ha sigut revisat per la censura

A LES PORTES DEL CEL

—Estimat Sant Pere: Vós que sou l'amo de les claus més excelses, vegeu si em trobeu una clau pel meu enigma.

El bruixot que jo conec
es ferreny; du barba blanca;
gris el cap; potes de boc
i és aixut com bon diable.
Va enriquir-se sense cor
ni sentint cueixes amargues,
dels obrers que conscientment
justos sous li demanaven.
Va robar amb gran anheli,
i d'eix guany ja té una casa
per a deixar-la al morir
a una dona, com ell, falsa.
El bruixot que jo conec
li manca una corda llarga
on penjar-hi el còs funest
com un Judes modern d'ara.

EMILI GRAELLS CASTELLS

d'amunt de la línia Hindenburg, al sud-est de Arràs. Cada jornada fan els aliats milers de presoners. Des del 18 de juliol, en què començaren els cops d'En Foch, fins al 31 d'agost, els aliats han fet 128.000 presoners, i s'han apoderat de més de 2.000 canons i de 13.000 ametralladores.

Al front italià, no hi ha hagut altra cosa sinó que petites lluites.

Al front d'Albània, els austríacs, després la reconquesta de Fieri i Berat, ja no han avençat mes.

Al front de Macedònia, hi ha hagut cert moviment i algunes lluites locals, sense canvi en la situació.

Als fronts de Palestina i Mesopotàmia, res a senyalar.

Als fronts de Rússia, lluites aventajoses pels aliats al sud d'Arcàngel i a Sibèria.

Per mar

Cap fet notable.

Per l'aire

Un dirigible italià que va sortir a realitzar el comès que li fou confiat, no ha tornat al punt de partida, ni se n'ha sabut res més. S'el considera perdut.

Avions italians han bombardejat la plaça austríaca de Pola.

Avions anglesos han bombardejat la costa belga.

Els raids aeris contra les ciutats alemanyes han continuat.

UN bàndol del governador s'aixeca davant nostre com una menaça.

«Muts i a la gàbia!»

Si xerreu, penyora!...—vé a dir-nos el senyor González.

I la penyora consistirà en suspensió del periòdic, además de la pena que els tribunals ens imposin, segons la gravetat de la xerrameca.

Res, que és qüestió de confessar i combregar abans d'agafar la ploma.

A instàncies del ministre de la Governació ha sigut denunciada un diari de Madrid per la publicació d'un article que duia per títol: *Lo que no puede decirse*.

Si deia lo que no pot dir-se... és natural que el senyor Llàpiz Roig caigués, implacable, al seu damunt.

Justo castigo al seu mal cap.

Amb força lluiment se celebrarà enguany la festa de les llibertats catalanes—llibertat a la inversa—que's commemora el dia 11 de setembre.

Vetllades literàries, flors an En Casanova i una funció patriòtica al teatre Espanyol.

Millor estaria en el teatre Català, però vaja...

Els lligaires, per boca del seu gran «Pol» anuncien una missió de propaganda regionalista per les Amèriques.

Pobre Cristòfol Colón!

Ja pot baixar del pedestal.

Els veritables descobridors de la Amèrica seran els senyors de la Plaça de la Cucurulla.

Continuem patint el regnat de la censura prèvia.

Amb l'agravament, que el Govern ha disposat un major rigorisme en els censors contra els periodistes.

Què esperen a fusellar-los?

L'altre dia, el tren de València que portava al senyor Bisbe va arribar amb més de dues hores de retràs.

Els bisbes rai, que són amics del retrocés.

Molt ben fet!

L'Ajuntament de València ha acordat declarar obligatòria l'ensenyança del idioma valencià en totes les escoles públiques.

Ah!... L'Azzati va contra aquest acord.

Es la millor senyal de que és bò.

Heu's aquí un dels darrers pensaments del malaguanyat escriptor americà J. E. Rodó:

«Defenseu-vos, en la milícia de la vida, contra la mutilació del vostre esperit per la tirania d'un objectiu únic i interessat. No entregueu mai a la utilitat o a la passió, sinó una part de vosaltres. Fins dintre de l'esclavatge material, hi ha la possibilitat de salvar la llibertat interior, la de la raó i el sentiment. No tracteu, doncs, de justificar, per l'absorció del treball, la debilitat en la lluita del vostre esperit.»

Imprempta LA CAMPANA i LA ESQUELLA, carrer del Oim, número 8.

DE LA GUERRA

FETS CONEGUTS DEL 30 D'AGOST AL 5 DE SETEMBRE DE 1918

Per terra

Al front occidental, els aliats van de victòria en victòria. Podem dir que cada dia porta una victòria nova. Els francesos són a Noyon i els alemanys s'han retirat més enllà de la vora oriental del Somme. També s'han retirat del Vesle. Sota els cops dels britànics han caigut Bapaume, Combles i Peronne; i també la formidable línia Drocourt-Quéant, situada al cap-